herpy

GEKKOER

Lygodactylus capensis

Lygodactylus capensis er en liten, gråbrun dvergegekko fra det sørlige og østlige Afrika, der den lever på trær i savanne og åpen skog og ofte på husvegger. Den er dagaktiv, blir 7-9 cm inklusive hale og veier under 1 g. Arten er slektens typeart og vanlig i naturen, men holdes sjelden.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Common dwarf gecko Tidligere navn: *Hemidactylus capensis; Lygodactylus strigatus*
Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**7-9 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**0,7-1,1 g**
Levealder	**4-6 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Savanne**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**30 × 30 × 40 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Varmeplass	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-75 %**
Vann	**Ingen vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter og små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**9-15 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**60-120 dager** ved 24-27 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Lygodactylus capensis er typearten for slekten *Lygodactylus*. Den ble beskrevet i 1849 som *Hemidactylus capensis*, og navnet *capensis* henviser til typelokaliteten nord for den tidligere Kapkolonien. Dyret er en liten, dagaktiv dvergegekko og mer dempet enn de fargesterke østafrikanske artene: ryggen er gråbrun med en mørk stripe fra snuten til skulderen eller lenger, strupen er flekket med grått eller brunt, og buken er kremfarget.

Fra snute til kloakk måler voksne dyr 33-43 mm, og den opprinnelige halen er omtrent like lang, slik at den samlede lengden blir 7-9 cm. En voksen gekko veier bare omkring 0,9 g. Under tærne sitter det heftelameller, og undersiden av halespissen er dekket av lignende lameller, slik at halen fungerer som et femte bein. Halen kastes lett og vokser raskt ut igjen, men uten den løper dyret saktere og klatrer dårligere på loddrette flater.

Taksonomien er endret flere ganger. *Lygodactylus grotei* og *Lygodactylus pakenhami*, som tidligere var underarter, regnes i dag som selvstendige arter i samme artsgruppe. I terrariet er *L. capensis* et dyr å se på, ikke å håndtere.

Utbredelse og leveområde

Lygodactylus capensis er utbredt i det sørlige og østlige Afrika: det nordøstlige Sør-Afrika, Eswatini, Mosambik, Zimbabwe, Botswana, Namibia, Angola, Zambia, Malawi, det sørlige DR Kongo, Tanzania med øya Pemba og Kenya.

I Sør-Afrika har arten siden 1980-årene spredt seg sørover og vestover helt ut til kystområdene i Øst- og Vest-Kapp, trolig med planter fra planteskoler og med turismen. Bestandene der er innført, men funnene på kartet omfatter dem. Arten er vanlig og vurderes ikke som truet.

> **Naturlig utbredelse:** Sør-Afrika, Eswatini, Mosambik, Zimbabwe, Botswana, Namibia, Angola, Zambia, Malawi, Kongo, Tanzania og Kenya.

LEVEOMRÅDE

Lygodactylus capensis lever i savanne, åpen skog og kratt og er vanlig i byer og hager, der den sitter på trær, hagemurer og husvegger. Den klatrer på stammer og greiner, ofte i full sol, og søker inn i sprekker og bak løs bark når den forstyrres.

Klimaet i det meste av utbredelsen er varmt, med regntid om sommeren og en tørr, kjøligere vinter. Levestedet er tørrere og solrikere enn hos slektens østafrikanske skogsarter. Arten tåler kulde dårligere enn de nattaktive gekkoene i samme område, men tåler litt mer kulde om natten enn om dagen. Maur utgjør 30-50 % av næringen; resten er andre små leddyr.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stell av *Lygodactylus capensis*. Klimaet i utbredelsesområdet er varmt med regn om sommeren og en tørr, kjøligere vinter, og arten lever på trær i savanne og åpen skog. *Lygodactylus grotei*, som til nylig ble regnet som underart av *L. capensis*, og *Lygodactylus picturatus* er bedre kjent i terrariet og har lignende krav. Tallene for temperatur, fuktighet, lys, avl og levealder er lånt fra dem.

Et par kan holdes i et terrarium på minst 30 × 30 × 40 cm (lengde × bredde × høyde), og en hann med to hunner i 40 × 30 × 40 cm. Høyden teller mer enn gulvarealet, fordi dyret lever på stammer og greiner.

Terrariet må være helt tett for så små dyr og fôrdyrene deres: fin nettåpning i lokket og fine ventilasjonsgitre nederst og øverst. Forsegl side- og bakvegger, slik at ingen dyr klemmes bak innredningen. Lag bunnen av et drenslag av leca under en blanding av kokosfiber og litt sand, eventuelt dekket av litt løv. Innred med tynne og tykke greiner, korkbark stilt på høykant som skjul og robuste planter som sansevieria. Terrariet innredes og drives litt tørt, og stående væte i bunnen må unngås.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Om dagen skal bakgrunnstemperaturen ligge på 25-30 °C med en solflekk på 30-35 °C under en liten spot. Varmelampen trenger ikke å være på hele dagen: to til fire perioder på 30-45 minutter om sommeren og to om vinteren er nok. Om natten faller temperaturen til 18-22 °C. Om vinteren kan dagtemperaturen ligge på 23-28 °C og natten på 18-20 °C.

Spotten må passe til størrelsen på terrariet, for en kraftig lampe i et lite terrarium hever raskt hele temperaturen. Bruk termostat eller dimmer, og mål både høyt oppe og nede. Et dyr som sitter urørlig med åpen munn på det varmeste stedet, har det for varmt.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten holdes på 50-60 % om dagen og 60-75 % om natten. Sprøyt lett hver morgen, slik at blader og vegger får dråper, og la terrariet tørke opp i løpet av dagen. Arten er følsom for stående væte, og stadig våte greiner og en våt bunn gir mugg og hudproblemer.

Dyrene drikker dråper fra blader og vegger, så en vannskål er ikke nødvendig og er en risiko for så små dyr. De må ha vann hver dag, men klarer én enkelt tørr dag. Følg særlig med på sommervarmen og plasseringen av terrariet, for små dyr tørker raskt ut.

LYS OG UVB

Lygodactylus capensis sitter ofte i full sol og trenger kraftig, jevnt lys. Bruk T5-lysrør eller LED med dagslys, og kombiner med et UVB-rør. UVB-styrken er ikke dokumentert for arten. Et moderat UVB-rør (Ferguson-sone 2) over en del av terrariet er et forsiktig anslag. La det være skygge og skjul i resten av terrariet.

Ha lyset på 14-16 timer om sommeren og 12-14 timer om vinteren, styrt av en tidsbryter. En kjølig vinterperiode med kortere dager er en fordel hvis dyrene skal avles.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Maur utgjør 30-50 % av næringen i naturen. I terrariet består kosten av små levende fôrdyr: små sirisser, bananfluer, spretthaler, bønnebiller, små gråsugger og små kakerlakker. Maur og termitter kan tilbys hvis de stammer fra steder uten sprøytemidler. Fôrdyret må være mindre enn avstanden mellom øynene til dyret.

Pudre fôrdyrene lett med kalk med D3-vitamin, og gi hunnene en liten skål med ren kalk som de selv kan ta av. Fôr hver dag eller annenhver dag uten å overfôre. Flere slektninger tar også fruktgrøt eller ferdigfôr til fruktetende gekkoer, men om *L. capensis* gjør det, er ikke dokumentert.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Lygodactylus capensis er rask og kan lett slippe unna eller bli skadet, og halen kastes lett, så arten egner seg ikke til håndtering. Åpne bare lukene kortvarig, og følg med på spalter der dyrene kan slippe ut. Dyret er sky og gjemmer seg ofte når det arbeides i terrariet.

Hold et par eller en hann med én eller to hunner. To hanner er territoriale og må ikke holdes sammen. Følg med på bitemerker og avbitte haler, og skill dyr som jages. Dyrene hviler i skyggen hvis varmen blir for høy.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen kjennes på en fortykket halerot med to hemipenislommer og på prenalporene foran kloakken, som ofte skiller ut et sekret. Hunnen har en slank halerot, og hos voksne hunner ses ofte tydelige kalksekker. Kjønnsmodenheten er ikke dokumentert for arten. Slekten blir typisk kjønnsmoden etter 9-15 måneder, men dyrene bør helst være 14-18 måneder før de settes til avl.

PARRING

Paringen er ikke beskrevet for *Lygodactylus capensis* i fangenskap. Hos *Lygodactylus grotei* parer dyrene seg hele året, og en kjølig vinterperiode med kortere dager og litt lavere temperatur er en fordel for avlen, fordi hunnen får tid til å bygge opp kalk. Hold et par eller en hann med én eller to hunner sammen med mange skjul, slik at hunnen kan komme seg unna hannen, og flytt hannen hvis han jager henne vedvarende.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger 1-2 hardskallede egg om gangen, som alle i slekten. Hos *L. grotei* er eggene omkring 5 mm og legges med 4-6 ukers mellomrom i bambusrør, små bokser, bromelier, under korkbark eller på bunnen. Gi flere eggleggingssteder som kan tas ut av terrariet. Eggene klistrer seg fast og går lett i stykker hvis de løsnes, så ta heller ut hele eggleggingsstedet. Egglegging er hardt for hunnen, som må ha rikelig med kalk.

INKUBASJON

Eggene flyttes forsiktig, uten å vendes, til en liten boks med lett fuktig vermikulitt og små luftehull i lokket. Temperaturen holdes på 24-27 °C. Klekketiden er ikke dokumentert for arten. For *Lygodactylus williamsi* er den 60-120 dager, og det er lånt som en grov ramme.

OPPDRETT AV UNGER

Hos *L. grotei* er ungene 16-17 mm ved klekkingen, og ungene av *L. capensis* er trolig like små. Plasser dem i et lite, helt tett terrarium med tynne greiner og et lett fuktig hjørne, og sprøyt daglig. Gi de aller minste fôrdyrene: spretthaler, bananfluer og nyklekte små sirisser, pudret med kalk og D3-vitamin. Hold ungene adskilt fra de voksne. Det må hele tiden være mat, for så små dyr har nesten ingen reserver.

Helse og vanlige feil

Sykdommer i fangenskap er ikke beskrevet for *Lygodactylus capensis*, men de typiske problemene hos små dvergegekkoer er:

- For lite vann og for høy varme i et lite terrarium. Små dyr tørker raskt ut. Bruk termostat eller dimmer.
- Mangel på kalk og D3-vitamin, særlig hos hunner som legger egg.
- For vått terrarium, som gir mugg og hudproblemer hos en art fra et tørrere klima.
- Hudskifteproblemer med hudrester på tær og halespiss, som kan avklemme blodtilførselen. Løsne dem forsiktig med lunkent vann.
- Blodmidd, som sitter som små røde eller svarte prikker i hudfolder. Det krever behandling hos veterinær.
- Slagsmål mellom hanner med bitt og tapte haler.
- Små dyr som klemmes eller blir borte i spalter bak innredningen.

Et friskt dyr er livlig, har klare øyne og en fyldig halerot. Oppsøk veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, sitter slapt eller slutter å spise.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.